
INFORMACJA

z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lidzbarku Warmińskim za 2017 r.

A/ Spis treści informacji:

I. Informacje ogólne

- I.1 Struktura
- I.2 Główne podstawy prawne
- I.3. Budżet

II. Charakterystyka poszczególnych działów

- II.1. Sekcja pomocy środowiskowej w MOPS
- II.2. Sekcja usług opiekuńczych w MOPS
- II.3. Sekcja dodatków mieszkaniowych
- II.4. Sekcja świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych
- II.5. Klub Integracji Społecznej
- II.6. Noclegownia i ogrzewalnia
- II.7. Środowiskowy Dom Samopomocy
- II.8. Realizacja programów dodatkowych
- II.9. Dzienny Dom Pomocy

B/ Treść informacji

I. Informacje ogólne

I.1 Struktura

Strukturę wewnętrzną Ośrodka stanowią: działy, sekcje jednostki organizacyjne i samodzielne stanowiska:

1. sekcje, działy i jednostki organizacyjne:
 - a) dział finansowo – księgowy,
 - b) sekcja pomocy środowiskowej,
 - c) sekcja usług opiekuńczych,
 - d) sekcja dodatków mieszkaniowych,
 - e) sekcja świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych,
 - f) Środowiskowy Dom Samopomocy (skrót ŚDS),
 - g) Dzienny Dom Pomocy (skrót DDP),
2. samodzielne stanowiska:
 - a) radca prawny,

I.2 Główne podstawy prawne

Tematyka niniejszej informacji wynika przede wszystkim z :

- ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1769 z późn. zm.)

Ośrodek realizuje też inne zadania, które objęto niniejszą informacją, a wynikają one z następujących ustaw:

- ustawy z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz.1952 z późn. zm.)
- ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2017 r. poz. 180.),
- ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (j.t. Dz. U. z 2017 r. poz. 489 z późn. zm.)
- ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (j. t. Dz. U. z 2017 r. poz.2092 z późn. zm.),
- ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2017 r. poz. 1851, z późn. zm.)
- ustawy z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (j. t. Dz. U. z 2017 r. poz. 1832 z późn. zm.)

W sposób szczegółowy realizacja zadań, wynikających z poszczególnych ustaw będzie omówiona kolejno przy opisie pracy działów.

I.3. Budżet

1.3.1 Budżet Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej wg kryterium podziału na świadczenia i utrzymanie :

O G Ó Ł E M :	- 21 451 780,73 zł. (100 %)
w tym :	
- świadczenia , zasiłki	- 18 370 982,14 zł. (85,64%)
- utrzymanie działalności MOPS oraz placówek ŚDS, noclegowni	- 3 080 798,59 zł. (14,36%)

1.3.2 Budżet Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej wg źródła pochodzenia środków finansowych

ZADANIA ZLECONE

Opis	Wykonanie 2016 r.	Wykonanie 2017
Pozostała działalność (karta dużej rodziny)	171,52	476,00
Usługi specjalistyczne	83 431,00	90 358,00
Dodatek energetyczny	6 093,05	5 800,39
Ośrodki pomocy społecznej (wynagrodzenie opiekunów prawnych)	19 540,30	19 666,22
Składka zdrowotna za podopiecznych	74 971,80	72 080,46
Świadczenia rodzinne , fundusz alimentacyjny	5 185 647,42	5 255 258,30
Ośrodki wsparcia (Środowiskowy Dom Samopomocy)	451 408,00	463 327,20
Pozostała działalność (wyd .decyzji w/s świadczeń zdrowotnych)	255,00	542,00
Pozostała działalność („ZA ŻYCIEM”)	0,00	4 000,00
Świadczenie wychowawcze (500+)	6 410 302,65	8 883 189,48
R A Z E M :	12 231 820,74	14 794 698,05

ZADANIA WŁASNE/DOTACJA (dotacja do zadań własnych)

Opis	Wykonanie 2016	Wykonanie 2017
Wspieranie rodziny (asystent rodziny)	24 159,64	9 624,00
Składka zdrowotna za podopiecznych	62 345,00	60 413,74
Zasiłki i pomoc w naturze (zasiłki okresowe)	850 750,00	757 800,00
Zasiłki stałe	705 227,00	676 999,08
Ośrodki pomocy społecznej (dofinansowanie do pracowników socjalnych)	261 889,00	271 672,00
Pozostała działalność (program dożywianie)	523 623,00	524 648,00
R A Z E M :	2 427 993,64	2 301 156,82

ZADANIA WŁASNE

Opis	Wykonanie 2016	Wykonanie 2017
Placówki opiekuńczo- wychowawcze (Domy dziecka)	33 123,16	31 660,38
Domy pomocy społecznej	508 455,60	504 263,00
Ośrodki wsparcia (Dzienny dom pomocy)	354 653,94	412 675,44
Ośrodki wsparcia - dofinansowanie PCPR do wycieczki ŚDS	6 722,82	8 000,00
Rodziny zastępcze	143 862,25	122 940,96
Wspieranie rodziny (asystent rodziny)	20 756,32	44 641,17
Świadczenia rodzinne , fundusz alimentacyjny	59 227,83	63 661,89
Zasiłki i pomoc w naturze (zasiłki celowe, schronienie, opłacenie pogrzebów)	93 809,54	105 547,12
Dodatki mieszkaniowe	987 567,56	931 828,48
Ośrodki pomocy społecznej	1 058 458,68	1 150 869,03
Klub integracji społecznej	40 400,04	37 121,92
Bank Żywności	9 646,80	12 710,57
Usługi opiekuńcze	528 986,60	659 733,59
Pozostała działalność - dożywianie	204 593,00	207 253,00
Pozostała działalność – (noclegownia, od 2016 r. również ogrzewalnia)	32 721,35	35 625,31
Pozostała działalność-prace społecznie użyteczne	47 044,00	27 394,00
R A Z E M :	4 130 029,49	4 355 925,86

	wykonanie 2016	Wykonanie 2017
OGÓŁEM	18 789 843,87	21 451 780,73

II. Charakterystyka poszczególnych działów

II.1. Sekcja pomocy środowiskowej w MOPS

Informacje ogólne

Do zadań pracownika socjalnego zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (j.t. Dz. U. z 2017 r. poz.1769, ze zm.) należy: praca socjalna, dokonywanie analizy i oceny zjawisk, które powodują zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej oraz kwalifikowanie do uzyskania tych świadczeń, udzielanie informacji, wskazówek i pomocy w zakresie rozwiązywania spraw życiowych osobom, które dzięki tej pomocy będą zdolne samodzielnie rozwiązywać problemy będące przyczyną trudnej sytuacji życiowej, pomoc w uzyskaniu poradnictwa udzielanego przez instytucje państwowe, samorządowe i organizacje pozarządowe, pobudzanie aktywności społecznej, współpraca i współdziałanie z innymi specjalistami w celu przeciwdziałania i ograniczania patologii i skutków negatywnych zjawisk społecznych, łagodzenie skutków ubóstwa. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Rodzaj, forma i rozmiar świadczenia powinny być odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy i odpowiadać celom i możliwościom pomocy społecznej. Świadczeniami z pomocy społecznej realizowanymi w ośrodku przez sekcję pomocy środowiskowej są:

1. świadczenia pieniężne (zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy, wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd, wynagrodzenie kuratorom osób częściowo ubezwłasnowolnionych osób),
2. świadczenia niepieniężne (praca socjalna, składki na ubezpieczenie zdrowotne, sprawienie pogrzebu, poradnictwo specjalistyczne, interwencja kryzysowa, schronienie, posiłek, niezbędne ubranie).

W 2017 r. z różnych form pomocy korzystało 813 rodzin w których żyje 1.606 osób. Z wyłącznej pracy socjalnej skorzystało 88 rodzin i 168 członków z tych rodzin. Wynika z tego, że z różnych form wsparcia skorzystało 10,30% mieszkańców w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców Lidzbarka Warmińskiego, która wg. stanu na dzień 31.12.2017 r. wynosi 15.597 osób (15.277 osób zameldowanych na pobyt stały oraz 320 osób zameldowanych na pobyt czasowy). Zauważyć należy, że zmniejszyła się liczba mieszkańców i zmniejszył się także o 0,72% odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w stosunku do roku poprzedniego. Pomimo tego zwiększył się zakres i ilość form wsparcia w jednej rodzinie. Przy czym należy zaznaczyć, że obserwujemy napływ rodzin z innych gmin, które zamieszkały na terenie działania naszego ośrodka i wymagają wsparcia bądź interwencji socjalnej. W 2017 r. z różnych form wsparcia z pomocy społecznej skorzystało ok. 30 rodzin i osób pochodzących z innych gmin. W większości są to rodziny wynajmujące stancję na terenie miasta. Swoje poprzednie miejsce zamieszkania opuściły przede wszystkim ze względu na konflikty rodzinne, możliwość uzyskania samodzielnego mieszkania, ze względu na rozpad małżeństwa, ale również tworzenie nowego związku (niejednokrotnie z osobą poznaną przez Internet), ze względu na większe możliwości zatrudnienia. Niestety, nieliczne rodziny odnalazły się na rynku pracy. Wiele wystartowało bez poczucia odpowiedzialności za stabilność finansową rodziny. Pozostają zatem w kręgu podopiecznych naszego ośrodka.

Pomocy udziela się z wielu przyczyn wymienionych w art. 7 ustawy o pomocy społecznej. W naszym ośrodku udzielono wsparcia, gdzie w rodzinach występowały następujące przesłanki w jednym środowisku może wystąpić kilka przesłanek):

- ubóstwo – 493 środowisk
- sieroctwo – 1
- bezdomność – 47
- potrzeba ochrony macierzyństwa – 91, w tym wielodzietność 63

- bezrobocie – 409
- niepełnosprawność – 311
- długotrwała lub ciężka choroba – 432
- bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 137, w tym rodziny niepełne -121
- przemoc w rodzinie - 60
- alkoholizm – 102
- narkomania – 6
- trudność w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego – 13
- sytuacja kryzysowa – 32

Pomoc finansowa i rzeczowa

1. Wynagrodzenie opiekunów prawnych – wynagrodzenia wypłacono 3 opiekunom prawnym w kwocie 19.666,22zł.

2. Posiłki

Świadczenie w naturze – opłacanie posiłków w szkołach, przedszkolach i w MOPS.

- dożywianie dzieci i młodzieży:

opłacono 36.219 posiłków dla 293 dzieci przedszkolnych oraz uczniów do ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej, na kwotę 207.257,39zł przyznanych decyzją administracyjną oraz 5.132 posiłków dla 57 dzieci, na kwotę 28.009,56zł przyznanych bez decyzji administracyjnej zgodnie z V.2.2. Uchwały Nr 221 Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania "Pomoc państwa w zakresie dożywiania" na lata 2014 - 2020 (M.P. z 2015 r. poz.821)

- dożywianie dorosłych:

opłacono 3.210 obiadów i 7.310 posiłków dla 75 osób korzystających z tej formy wsparcia w Dziennym Domu Pomocy, na kwotę 35.533,79zł.

3. Schronienie

W 2017 r. w Noclegowni i Ogrzewalni przebywały 44 osoby. Przy czym, z Noclegowni skorzystało 28 osób, natomiast z Ogrzewalni przebywało 38 osób. Zdarzało się niejednokrotnie, że osoba bezdomna korzystająca z Noclegowni ze względu na stan nietrzeźwy była przenoszona do Ogrzewalni. Koszt pobytu tych osób wyniósł 35.625,31zł. W roku ubiegłym opłacano koszt pobytu 7 osób w następujących schroniskach prowadzących działalność przez cały rok: Stowarzyszenie na Rzecz Bezdomnych "AGAPE" w Szawałdzie, Stowarzyszenie na Rzecz Bezdomnych "AGAPE" w Borowym Młynie, Stowarzyszenie MONAR Schronisko dla Osób Bezdomnych Markot w Marwałdzie. Wszystkie osoby korzystające z całodobowych schronisk podpisały kontrakt socjalny określający sposób współdziałania z pracownikiem socjalnym w zakresie rozwiązywania trudnej sytuacji życiowej. Koszt pobytu w tych placówkach wyniósł 8.710,60zł.

4. Sprawienie pogrzebu

W 2017 r. wynikła potrzeba pochowania 2 zmarłych osób, ponieważ nie można było uzyskać zasiłku pogrzebowego w systemie ubezpieczeń ZUS lub KRUS. Zmarłe osoby były całkowicie samotne. Ogólna kwota za sprawienie pogrzebu wyniosła 3.711,52zł.

5. Zasiłki okresowe

Z tej formy świadczeń skorzystało 367 rodzin, w tym 773 osób żyjących w tych rodzinach. Wypłacono 2.352 świadczeń na kwotę 757,800zł. Środki pochodziły z dotacji Wojewody.

6. Zasiłki stałe

Zasiłki stałe otrzymywało 142 osoby. Wypłacono 1.375 świadczeń na kwotę 676.999,08zł z dotacji Wojewody.

7. Składki na ubezpieczenie zdrowotne

Opłacano składki z tytułu uprawnień do zasiłków stałych za 133 osoby, tj. 1.344 świadczeń na kwotę 60.413,74zł z dotacji.

8. Wynagrodzenie kuratora

Ośrodek pomocy wypłaca wynagrodzenie kuratorowi osoby częściowo ubezwłasnowolnionej. Wynagrodzenie przyznawane jest przez sąd i pokrywa się je z dochodów własnych gminy. W ub.r. takie wynagrodzenie wypłacano 3 osobom. Wydatek wyniósł 11.700,00zł

9. Zasiłki celowe

Do tej grupy zadań należy wypłata zasiłków celowych na zaspokojenie podstawowych potrzeb. Zasiłek celowy może być przyznany w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu. W szczególnie uzasadnionych przypadkach np. ciężkiej choroby członka rodziny przyznawano również specjalne zasiłki celowe, które nie podlegały zwrotowi. Wsparcia w formie zasiłków celowych udzielono 451 rodzinom na ogólną kwotę 534.225,26zł. Z tej kwoty wydatkowano 73.125zł z zadań własnych na realizację zasiłków celowych przede wszystkim na zakup leków i leczenie, na odzież odpowiednia do pory roku, na opał, opłatę za zużycie energii elektrycznej oraz 461.100,26zł ze środków własnych i dotacji Wojewody na zakup posiłków lub żywności w ramach realizacji wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania "Pomoc państwa w zakresie dożywiania" na lata 2014 - 2020. W ramach wymienionego programu zasiłkami celowymi na zakup posiłków lub żywności objęto 389 rodzin. Średni koszt wypłaconego zasiłku wyniósł 207,42zł.

Praca socjalna

Pracy socjalnej nie da się określić liczbami. Jest bowiem wsparciem niepieniężnym, nie dającym się ująć w parametrach, czy określonych ramach. Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. pracę socjalną określa jako działalność zawodową mającą na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Wypłacanie wyłącznie świadczeń materialnych utrwala postawy roszczeniowe, odbiera wiarę w siebie. Pracując we współczesnych rodzinach, pracownicy socjalni spotykają się w większości z oporem do wszelkich zmian. Najczęściej słyszą podsumowania zaczynające się od słów: „nie mamy...”, „brakuje...”, „nie da się...”, „nie mogę...”, „nie mam pojęcia...”, nie mogłam, bo byłam chora, miałam katar...”. Pracownik socjalny musi posiadać niezwykle umiejętności przekonywania, że na każdym etapie można swoje życie zmienić. Tak więc celem pracy socjalnej jest kształtowanie nowych postaw u klientów, czyli zmianę dotychczasowego sposobu myślenia, zmianę niepożądanych nawyków. Pojmując tradycyjnie pracę socjalną, można skupiać się wyłącznie na określeniu słabych punktów rodziny, diagnozie przyczyn problemów i poszukiwaniu sposobów wyjścia z tej negatywnej, niekorzystnej dla rodziny sytuacji. Jednak pracownicy socjalni w naszym ośrodku starają się przełamywać ten impas w pracy z klientami. Poszukują i proponują nowoczesne modele pracy socjalnej. Wyodrębniają instrumenty, które działają najlepiej i przyczyniają się w największym stopniu do zmiany postaw klientów. Prowadzą działania służące wzmocnieniu już istniejących zasobów klientów. Starają się angażować innych profesjonalistów, lokalne instytucje, aby wspólnie wzmocniać rodziny, budować kompetencje niezbędne do prawidłowego funkcjonowania. Podmiotami pracy socjalnej są przede wszystkim jednostki i grupy społeczne najsłabsze, dyskryminowane albo zmarginalizowane

z powodu niedostosowania, z powodu choroby czy niepełnosprawności, z powodu ubóstwa czy uzależnienia, z powodu wielodzietności, ale też często tylko z powodu ograniczonych możliwości. Zatem w świadczeniu pracy socjalnej na rzecz klienta najważniejsze jest zachowanie jego godności i prawa do samostanowienia.

Pracownicy socjalni świadcząc pracę socjalną koncentrują się przede wszystkim na pracy z indywidualnym przypadkiem. W swojej pracy wykonują działania o charakterze korekcyjnym, edukacyjnym, naprawczym, wspierającym i pomocowym. Działania te niosą jednak ze sobą różne przeciwności ze względu na wiele pojawiających się trudności, zarówno ze strony samych klientów, jak i instytucji. Ciągłe odczuwany jest brak zrozumienia znaczenia działań interdyscyplinarnych, a co się z tym wiąże, brak pełnej koordynacji działań między instytucjami. Zdarza się, że instytucje oczekują całkowitego przejęcia wszystkich obowiązków przez pracownika socjalnego, wyręczając nawet rodziny, czy inne podmioty. Niejednokrotnie oczekuje się od pracownika socjalnego, że dokona zmian natychmiast np. zabierze osobę z zaburzeniami psychicznymi ze środowiska z pominięciem wszelkich procedur i bez udziału sądu, albo wpłynie na pacjenta szpitala aby poddał się operacji. Wbrew powszechnym przekonaniom, świadczenia niepieniężne, w tym przede wszystkim praca socjalna stanowi bardzo dużą część pracy pracowników socjalnych. Z jednej strony rola pracowników w inicjowaniu zmian w rodzinach jest niedoceniana, a z drugiej strony przeceniana w kwestii wyposażony w realne możliwości, odpowiednie instrumenty decyzyjne, kontrolne itp.

Mimo wielu przeciwności pracownicy socjalni w naszym ośrodku starają się jak najlepiej wypełniać swoje obowiązki. Ciągłe podnoszą swoje kwalifikacje poprzez udział w szkoleniach i samokształceniu. W 2017 r. uczestniczyli w szkoleniach:

- „Przemoc. Świat widziany okiem dziecka” - 5 pracowników socjalnych,
- „Aktywizacja społeczna i zawodowa osób wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym – projekty konkursowe” - 2 pracowników,
- „Zasada równości szans, niedyskryminacji oraz zasada równości szans kobiet i mężczyzn” - 2 pracowników,
- „Zasady zmiany w najnowszej wersji SEPI” - 1 pracownik,
- „Usuwanie skutków klęsk żywiołowych. Pomoc poszkodowanym” - 1 pracownik,
- „Jak sobie radzić z zachowaniami agresywnymi u podopiecznych” - 3 pracowników,
- „Bezdomność nie zaczyna się jesienią i nie kończy wiosną” - 6 pracowników,
- „Uzależniania – problem całej rodziny” - 1 pracownik,
- „Poddziałanie 11.2.3. Ułatwienie dostępu do usług społecznych” - 2 pracowników,
- „Tworzenie wniosków o dofinansowanie realizacji projektów EFS” - 2 pracowników,
- „Pierwsza diagnoza dziecka” - 4 pracowników”,
- „Czyste powietrze” - 1 pracownik,
- „Pomoc społeczna a ochrona zdrowia psychicznego” - 2 pracowników,
- „Zmiany w Kodeksie postępowania administracyjnego” - 10 pracowników,
- „Rozliczanie i realizacja projektów z EFS” - 2 pracowników.

Pracownicy socjalni brali również udział w konferencjach:

- „Profesjonalnie przeciw przemocy” - 4 pracowników,
- „Jak współpracować z nastolatkiem i wspierać jego rozwój” - 6 pracowników.

Trzech pracowników socjalnych brało udział w debacie pt. ”Klaps” organizowanej w Zespole Szkół Ogólnokształcących im. Kazimierza Jagiellończyka w Lidzbarku Warmińskim. W trakcie spotkania pracownicy odpowiadali na pytania nurtujące młodzież w kwestii przemocy w rodzinie.

W 2017 r. 813 rodzin zostało objętych wsparciem w postaci pracy socjalnej. W bezpośredniej pracy z podopiecznymi pracownicy socjalni stosują nowoczesne metody pracy socjalnej. Prowadzą edukację pedagogiczną skierowaną zarówno do dzieci, jak i rodziców. Zajmują się również poradnictwem i edukacją w zakresie uzależnień, współuzależnień, zjawiska przemocy w rodzinie, niepełnosprawności, bezrobocia, korzystania z innych systemów pomocy i wiele innych problemów społecznych. Pracując na rzecz rodzin wspierają w zakresie budowania więzi rodzinnych, relacji w rodzinie, prawidłowych postaw rodzicielskich i metod wychowawczych. Prowadzą edukację w zakresie preferowanych wartości w rodzinie. Zwracają uwagę na profilaktykę

zdrowotną na higieniczny tryb życia. Edukują w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego, zarządzania posiadanymi środkami materialnymi, zarządzania wolnym czasem. Pracownicy w rejonach realizują kontrakty socjalne w zakresie rozwiązywania trudnej sytuacji życiowej. W 2017 r. zawarte zostały 42 kontrakty socjalne, z tego 36 w ramach realizacji projektu „W rodzinie moc i siła”. Pracownicy socjalni służą pomocą w uzyskaniu stopnia niepełnosprawności. W ubiegłym roku 32 osobom udzielono takiej pomocy. Często wraz z podopiecznym uczestniczą w posiedzeniu zespołu ds. orzekania o niepełnosprawności. Współuczestniczą w rekrutacji do pracy osób niepełnosprawnych. Udzielają wszechstronnego wsparcia w uzyskaniu lokali mieszkalnych z zasobów gminy, jak również uzyskania dodatku mieszkaniowego. Pracownicy socjalni pomagają wyposażyć mieszkania w niezbędny sprzęt, meble, pościel itp. Dostarczają żywność, odzież, obuwie. Pomagają przy przeprowadzkach, załatwiają usługi w zakresie utrzymania czystości (również deratyzację i dezynsekcję). Zdarzają się przypadki, że pracownik socjalny, w stanach zaniedbań, podejmuje czynności w zakresie higieny osobistej klienta np. odwyszawianie, strzyżenie, kąpiel, zmiana bielizny, odzieży. U osób przewlekle chorych, np. w powikłaniach cukrzycowych, po amputacjach kończyn, pracownicy socjalni kontrolują stan zdrowia podopiecznych, przygotowują do hospitalizacji. Pomagają w przewiezieniu podopiecznego do szpitala. Dokonują rejestracji podopiecznych na wizyty lekarskie. Motywują rodziny do opieki nad osobami ciężko chorymi wymagającymi stałej pomocy. Udzielają wsparcia w chorobach nowotworowych, po śmierci najbliższych członków rodzin. Wielokrotnie pomagają rodzinom w organizacji pogrzebu zmarłej bliskiej osoby. Te czynności bardzo absorbują pracownika socjalnego. Wymagają również ogromnego zaangażowania emocjonalnego i niezwyklej cierpliwości.

Pracownicy socjalni, w 2017 roku, przygotowywali również wnioski na leczenie odwykowe w zakresie uzależnień, monitorowali przebieg leczenia, poprzez stały kontakt z Miejską Komisją ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Pomagali też załatwiać skierowania na oddział detoksykacji. W przypadku osób przebywających w ośrodkach leczenia odwykowego, pracownicy socjalni są w stałym kontakcie. Świadczą także pracę socjalną na rzecz osób opuszczających zakłady karne i areszty śledcze. Poszukują i nawiązują kontakty ze stowarzyszeniami, fundacjami niosącymi pomoc osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej.

Utrzymują stały kontakt z ośrodkami, gdzie przebywają bezdomni mieszkańcy naszego miasta. Można tu wymienić Stowarzyszenie MONAR Schronisko dla Osób bezdomnych Markot w Marwałdzie, Stowarzyszenie na Rzecz Bezdomnych AGAPE w Szwałdzie i w Borowym Młynie.

Pracownicy socjalni prowadzą działania skierowane do dzieci wychowywanych w rodzinach zagrożonych marginalizacją. Motywują rodziców do posyłania dzieci do Świetlicy Opiekuńczo - Wychowawczej "Przytulisko" przy parafii św. Piotra i Pawła, do Świetlicy Parafialnej przy parafii Andrzeja Boboli, Środowiskowego Ośrodka Profilaktyczno – Terapeutycznego „Promyk”. Biorą udział w organizacji wypoczynku letniego. W 2017 r. 63 dzieci zostało zakwalifikowanych na kolonie letnie, w tym 14 z Kuratorium Oświaty w Olsztynie oraz 49 dzieci skierowanych przez Miejską Komisją ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lidzbarku Warmińskim. Pracownicy socjalni pomagają uzyskać dzieciom miejsca w przedszkolach. Stale współpracują z przedszkolami, pedagogami szkolnymi w zakresie funkcjonowania dzieci w środowisku rówieśniczym, ale również w rodzinach, zapewniają korzystanie z bezpłatnych obiadów w placówkach. Bardzo często wizytują środowiska, gdzie wychowują się dzieci, zwłaszcza te nowonarodzone, które wymagają szczególnej, troskliwej i odpowiedzialnej stałej opieki mogącej przeciwdziałać różnego rodzaju niebezpieczeństwom. Współpracują z pielęgniarkami środowiskowymi, lekarzem psychiatrą. Pomagają zakupić odpowiednie leki i artykuły medyczne i dostarczają do miejsca zamieszkania. Uczestniczą w spotkaniach zespołu oceniającego sytuację dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej oraz rodzinach zastępczych organizowanych przez PCPR. Współpracują z opiekunami prawnymi oraz kuratorami osób częściowo ubezwłasnowolnionych. W jednym przypadku pracownik socjalny był kuratorem osoby, która przebywała na leczeniu w szpitalu bez kontaktu werbalnego. Nawiązują także współpracę z domami pomocy społecznej oraz zakładami opiekuńczo – leczniczymi, gdzie przebywają

mieszkańcy naszego miasta. W wielu przypadkach pracownicy socjalni pomagają przygotować wnioski o uzyskanie świadczeń emerytalno – rentowych, wnioski do sądu np. w sprawie o ustalenie alimentów, o separację, rozwód, o zwolnienie z kosztów sądowych, o ustanowienie adwokata z urzędu, wszelkie odwołania od decyzji, postanowień czy wyroków itp. Pracownicy socjalni są w stałym kontakcie z Chrześcijańską Służbą Charytatywną, która rozprowadza żywność z Banku Żywności dla najuboższych osób i rodzin mieszkańców Lidzbarka Warmińskiego. Przygotowują i weryfikują uprawnienia osób korzystających z tej formy pomocy. Angażują się we wszelkiego rodzaju akcje pomocy. Wymienić można tu. np. Szlachetną Paczkę, Teleopiekę czy udział w programie „Tekstylika”, w ramach którego 2 osoby niepełnosprawne z terenu miasta otrzymały trójkołowe rowery rehabilitacyjne. Zbierają nakrętki plastikowe. Udzielają wszechstronnego wsparcia osobom starszym, niepełnosprawnym, osamotnionym, bezdomnym, opuszczonym przez rodzinę, osobom z zaburzeniami psychicznymi.. Niejednokrotnie rozładowują konflikty rodzinne i prowadzą mediacje. Organizują leczenie i odwiedzają podopiecznych podczas ich pobytu w szpitalu. Udzielają wszechstronnej pomocy osobom bezdomnym. Bardzo często pracownicy towarzyszą swoim podopiecznym w drodze do domu pomocy oraz w przemieszczaniu się na leczenie psychiatryczne. Dużym przeżyciem dla osób samotnych oczekujących na umieszczenie w dps jest dzień odwiezienia ich do domu pomocy. Towarzyszy im wówczas pracownik socjalny z rejonu, wprowadza w nowe środowisko i łagodzi stres.

Szczególną uwagę pracownicy socjalni poświęcają aktywizacji podopiecznych. W tym celu współpracują z Powiatowym Urzędem Pracy, kierują do prac w formach subsydiowanych np. prace społecznie użyteczne. Motywują do podnoszenia kwalifikacji zawodowych, do podejmowania zatrudnienia. Dwie pracownice socjalne - wykraczając poza obowiązkowy zakres czynności - przygotowały projekt pt. „W rodzinie moc i siła” współfinansowany w ramach Osi Priorytetowej 11 Włączenie Społeczne Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko – Mazurskiego na lata 2014 -2020 Ułatwienie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym. Celem głównym projektu jest poprawa funkcjonowania rodziny korzystającej ze świadczeń pomocy społecznej w Lidzbarku Warmińskim w wieku aktywności zawodowej poprzez zwiększenie dostępności do usług społecznych w okresie od 1 września 2017 r. do 31 sierpnia 2018 r. Celami szczegółowymi jest wzrost umiejętności wychowawczych, poprawa relacji w rodzinie, podniesienie umiejętności interpersonalnych, wzrost aktywności społecznej. Działaniami objęto 36 rodzin wychowujących dzieci.

Pracownicy socjalni współpracują z wieloma jednostkami, organizacjami samorządowymi, zakładami pracy, z Sądem Rejonowym, kuratorami zawodowymi i społecznymi, z komornikiem, z placówkami oświatowymi, służbą zdrowia, zwłaszcza z pielęgniarkami środowiskowymi, lekarzem psychiatrą, z Policją, ze Strażą Miejską, z Narodowym Funduszem Zdrowia, z Inkubatorem Przedsiębiorczości Społecznej i innymi instytucjami na rzecz rodzin. Pośredniczą w kontaktach podopiecznych z zakładem energetycznym, Polskim Górnictwem Naftowym i Gazownictwem, administratorami budynków, z pracownikami socjalnymi w innych ośrodkach, placówkach służby zdrowia i instytucjach. Pracownicy socjalni przeprowadzają rodzinne wywiady środowiskowe w związku z realizacją ustawy o świadczeniach zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych, a także ustawy o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów. Oprócz tego przygotowują wywiady i opinie na potrzeby sądu w zakresie leczenia odwykowego, o wgląd w sytuację rodziny, eksmisji z lokalu. Pracownik socjalny, rejonu V, przeprowadza dodatkowe rodzinne wywiady środowiskowe, na potrzeby innych ośrodków u osób przebywających na leczeniu na Oddziale Terapii Uzależnień od Alkoholu w Lidzbarku Warmińskim. Świadczy także szeroko rozumianą pracę socjalną pacjentom oddziału.

W ramach pracy socjalnej umożliwiają podopiecznym pomoc prawną oraz pomoc psychologiczną. 2017 r. z poradnictwa prawnego i psychologicznego dzięki pracownikom socjalnym skorzystały 54 rodziny. 32 rodzinom udzielono pomocy w ramach interwencji kryzysowej. Ta forma pomocy ma na celu przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. Każda rodzina ma własną, niepowtarzalną

wewnętrzną organizację i układ stosunków rodzinnych. W ostatnim okresie z niepokojem obserwujemy negatywny wpływ sytuacji społeczno – ekonomicznej i politycznej w kraju na egzystencję i funkcjonowanie rodzin. Coraz więcej rodzin wymaga wsparcia w wychowaniu dzieci. Większość rodzin, które są w kręgu zainteresowania ośrodka, nie wypełnia w prawidłowy sposób podstawowych funkcji. W wielu rodzinach na bardzo niskim poziomie jest przede wszystkim funkcja opiekuńcza, emocjonalna, która związana jest z całym procesem wychowania. Rodzice zaniedbują swoje dzieci. Traktują je przedmiotowo. Nie potrafią stworzyć odpowiednich warunków, nie wspierają rozwoju. W dramatyczny sposób redukują tę funkcję, zdejmując obowiązki z siebie i przerzucając na instytucje. Spotykamy się z rodzicami, którzy uważają, że to „inni” zadecydują o nich, urządzają i poprawią ich życie. Wychowanie dzieci, szczególnie dla młodych matek, stało się zajęciem prawie 'wstydlivym". Nie uczą odpowiedzialności, obowiązków, poczucia wstydu, nie mówiąc o cnotach: pokory, patriotyzmu czy szlachetności. Brakuje dbałości o krzewienie kultury, współczucia dla innych słabszych ludzi, o wyrażanie wdzięczności. Dominuje chęć zabawy, utrzymywania kontaktów, często ze zdemoralizowanym środowiskiem. Mając na uwadze dobro dzieci pracownicy socjalni zmotywowali 33 rodziny (w tym 7 w ramach realizacji projektu „W rodzinie moc i siła”) do wsparcia w wypełnianiu ról rodzicielskich i podniesienia kompetencji opiekuńczo - wychowawczych przez asystenta rodziny. W 7 rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny prowadzona była procedura Niebieskiej Karty. Mimo ogromnego wysiłku włożonego przez pracowników socjalnych oraz asystenta rodziny w pedagogizację rodziców niestety, nie we wszystkich rodzinach zostały osiągnięte pozytywne rezultaty. W dwóch przypadkach dzieci zostały zabezpieczone przez umieszczenie w pieczy zastępczej.

Pracownicy socjalni realizują ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Pracownik socjalny jest przewodniczącym Zespołu Interdyscyplinarnego. Wspólnie z dzielnicowymi Komendy Powiatowej Policji wizytują środowiska zagrożone przemocą w ramach grup roboczych. W 2017 r. wszczęto procedurę Niebieskiej Karty w 32 przypadkach podejrzenia przemocy w rodzinie. W 28 rodzinach, gdzie przemoc zanotowano w poprzednich latach, prowadzono monitoring. Odbyło się 143 spotkań Grup Roboczych z udziałem pracowników socjalnych. Pracownicy socjalni organizowali również posiedzenia zespołów, gdzie należało podjąć natychmiastową interwencję z powodu zagrożenia bezpieczeństwa małoletnich dzieci.

Oprócz obowiązków wynikających z realizacji zadań społecznych, każdy z pracowników socjalnych na przypisane dodatkowe zadania. Pracownik z Rejonu I zajmuje się zjawiskiem bezdomności, pracownik z Rejonu II – bezrobociem, pracownik z Rejonu III - organizacją akcji pomocowych, pracownik z Rejonu IV – realizacją ustawy o wspieraniu rodziny, pracownik z Rejonu V – problematykę osób niepełnosprawnych, starszy, pracownik z Rejonu VI jest przewodniczącą Zespołu Interdyscyplinarnego związanego z przemocą, – pracownik z Rejonu VII uzależnieniami i współuzależnieniami, pracownik z Rejonu VIII – wycieczkami dzieci i młodzieży, pracownik z Rejonu IX – koordynuje prace związaną z realizacją ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Należy zauważyć, że współczesna rodzina znajduje się pod naporem wielu czynników. Jedne z nich mają pozytywny wpływ i polepszają warunki życia, a inne powodują dezorganizację i dezintegrację w rodzinach. Zauważamy osłabienie więzi emocjonalnych między członkami rodziny, małe zaangażowanie ojców w wychowanie dzieci, pozostawianie dzieci na wychowanie matkom i niełożenie na ich utrzymanie. W ubiegłym roku udzielono pomocy 121 samotnym rodzicom. Ciągłe wzrasta liczba nieformalnych związków, rodzin zrekonstruowanych, które są niejednokrotnie nietrwałe i negatywnie wpływają na bezpieczeństwo potomstwa. Należy również zwrócić uwagę na ogromny wpływ mediów na życie rodzinne. Rodzice spędzają większość czasu na oglądaniu telewizji ograniczając w ten sposób bezpośredni kontakt z dziećmi.

Szczególną uwagę pracownicy socjalni zwracają na ludzi starszych, chorych i niepełnosprawnych. Coraz więcej tych osób wymaga wsparcia i pomocy. Wiele osób nie ma zaspokojonych podstawowych potrzeb, są zagrożone marginalizacją ze względu na swoje ubóstwo. Są to osoby bardzo słabe, niejednokrotnie dotknięte przemocą ze strony pozostałych członków rodziny. Dorosłe dzieci nie wypełniają prawidłowo opieki wobec swoich rodziców, mimo obowiązku wynikającego z Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.

Bardzo często przyczyną ubóstwa są czynniki niezależne od człowieka, jak: brak pracy, niepełnosprawność, choroba czy też podeszły wiek. Jednak pracując z rodzinami dysfunkcyjnymi obserwujemy tzw. wyuczoną bezradność, przekazywaną z pokolenia na pokolenie. Skutkami są deficyty poznawcze, motywacyjne, emocjonalne i społeczne. I to budzi ogromny niepokój w pracownikach socjalnych. Rozpiętość trudnych sytuacji, podejmowanie interwencji socjalnych, ogrom przepisów prawnych, coraz więcej obowiązków, oczekiwania rodzin, że instytucja załatwi za nich wszystko powoduje, że pracownicy socjalni są przeciążeni pracą. Wymagania co do wiedzy i umiejętności pracownika socjalnego są coraz większe. Dzisiaj pracownik socjalny musi posiadać wszechstronna wiedzę, a mimo to nie jest zaliczany do specjalistów. Musi posiadać wiedzę chociażby w zakresie sądownictwa, prawa, medycyny, profilaktyki zdrowotnej, gerontologii, opieki nad osobami starszymi, rozwoju dzieci, psychologii, ekonomii, pedagogiki, interwencji kryzysowej i wszelkich procedur z różnych dziedzin. Pracownik socjalny zajmuje się człowiekiem od poczęcia, aż do jego odejścia. Stąd też wynikają takie potrzeby. Pracownicy socjalni niejednokrotnie twierdzą, że specyfikę pracy w ośrodku pomocy społecznej pozna tylko ten, kto chociaż przez chwilę, chociaż przez jeden dzień stanie się pracownikiem socjalnym. W pracy socjalnej nie ma początku i nie ma końca. Nie sposób odnieść się do wszystkich działań pracownika socjalnego, tak jak nie sposób określić ilości zagrożeń dla współczesnej rodziny. Jednak nie zawsze istnieje potrzeba dużych nakładów finansowych. Wystarczy dobra współpraca i komunikacja pomiędzy instytucjami, a niejednokrotnie tylko dobra wola. Mimo tego obciążenia, pracownicy socjalni są radosi i swoją radość życia chcą nieść innym, niezależnie jak są oceniani.

II.2. Sekcja usług opiekuńczych w MOPS

Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze

Usługi opiekuńcze świadczone są osobom, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy osób drugih.

W/w usługami obejmowane są w szczególności osoby samotne, w niektórych przypadkach, również posiadające rodzinę, która z uzasadnionych przyczyn nie jest w stanie zajmować się , potrzebującym opieki członkiem rodziny.

Pomoc świadczone jest w dni robocze, a w szczególnie trudnych sytuacjach, organizowana jest także opieka dodatkowa w dni świąteczne i wolne od pracy .

Zadanie, jakim jest opieka w domu nad podopiecznym, w 2017 roku wykonywały opiekunki zatrudnione w MOPS jak i częściowo opiekunki - „Nadzieja” Opieka Pielęgniarstwo Rehabilitacja Sp. z o.o.

Decyzja o przyznaniu usług poprzedzona jest wywiadem środowiskowym, przeprowadzonym w środowisku przez pracownika socjalnego. Zakres wykonywanych czynności przez opiekunkę, ustalany jest indywidualnie , w zależności od stanu zdrowia podopiecznego, sytuacji rodzinnej itp. W 2017 r., usługami opiekuńczymi objętych było 71 osób, na rzecz których wykonano 29 257 świadczeń (tj. liczba godzin opieki, bezpośrednio przy podopiecznym).

Osoby, których kryterium dochodowe jest wyższe od ustawowego, kwalifikującego do usług bezpłatnych, ponoszą odpłatność za świadczone usługi opiekuńcze. Wysokość odpłatności, jest ustalona procentowo – zgodnie z przyjętą uchwałą Rady Miejskiej – w zależności od wysokości dochodu osoby korzystającej z usług. Osoby zobowiązane do alimentacji, od których należałoby dochodzić zwrotu za świadczone usługi opiekuńcze wg obowiązującej uchwały kwalifikują się do zwrotu poniesionego kosztu za usługi opiekuńcze jeżeli dochód osoby w rodzinie jest wyższy niż 300% kryterium dochodowego na osobę w rodzinie oraz 300% kryterium dochodowego dla osoby samotnie gospodarującej. Uchwała określa również przypadki w których można częściowo lub w całości odstąpić od odpłatności .

Z tytułu zwrotów za usługi opiekuńcze, przekazano na konto Urzędu Miasta w 2017 r. kwotę 69 180,58 zł.

W 2017r. realizowane są w naszym mieście, już 12 lat, specjalistyczne psychiatryczne usługi opiekuńcze. Usługi specjalistyczne są dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzeń lub niepełnosprawności i są świadczone przez osoby z odpowiednim, specjalistycznym przygotowaniem. Usługi specjalistyczne są zadaniem zleconym.

W 2017 r. tą formą pomocy objętych zostało 14 środowisk. Wykonano 3905 świadczeń, na kwotę 90 358,00 zł.

Zapotrzebowanie na taką formę wsparcia ciągle wzrasta. Istnieje zatem potrzeba zwiększenia godzin świadczeń specjalistycznych usług opiekuńczych.

Od sierpnia 2016r. realizowane są specjalistyczne usługi opiekuńcze jako zadanie własne gminy .Opieką tą objęta była 1 osoba .Wykonano 960 świadczeń na kwotę 21 120,00 zł.

Kierowanie do Domów Pomocy Społecznej

Kierowanie podopiecznych do domów pomocy, od 2004 roku jest zadaniem własnym gminy. Przepisy przewidują, że: zainteresowanemu można potrącić 70% z jego dochodu, w następnej kolejności, w zależności od sytuacji (warunki określa ustawa o pomocy społecznej) opłatę ponosi: osoba zainteresowana, rodzina, resztę dopłaca właściwa gmina.

Miesięczny koszty pobytu w DPS w naszym województwie waha się od 2926,00 zł do 3366,00 zł. (średnio 3000 zł)

W 2017 r. do DPS skierowano 1 osobę. Łącznie przebywały w DPS-ach 21 osoby (zmarły 2 osoby). Na koniec roku 2017 w DPS przebywało 21 osób. Na skierowanie oczekuje 8 osób, w tym z postanowieniem Sądu, bez zgody zainteresowanego.

Kwota dopłaty gminy w 2017r. - wyniosła 504 263,00 zł

Pracownicy ośrodka starają się organizować opiekę w środowisku jak najdłużej tj. przyznawać usługi opiekuńcze, obiady. Jednak, jeśli po kilku lub kilkunastu miesiącach okazuje się, że opieka jest niewystarczająca, ponieważ pogarsza się stan zdrowia podopiecznych, wówczas konieczna staje się opieka całodobowa.

Kierowanie do Domów Pomocy Społecznej, jest zadaniem bardzo kosztownym. Jednakże potrzeby środowiska są zaspokajane w niezbędnym zakresie.

II.3. Sekcja dodatków mieszkaniowych

Dodatki mieszkaniowe realizowane są na podstawie ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t. j. Dz. U. z 2017 r. poz. 180.) i Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2001r. w sprawie dodatków mieszkaniowych (Dz. U z 2001 r. Nr 156 poz.1817 z póź. zm.) oraz rozporządzenia Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 26 kwietnia 2013 r. w sprawie przeprowadzenia wywiadu środowiskowego, wzoru oraz oświadczenia o stanie majątkowym wnioskodawcy i innych członków gospodarstwa domowego, a także wzoru legitymacji pracownika upoważnionego do przeprowadzenia wywiadu (Dz. U. Poz. 589),Uchwały Nr XVIII/120/04 Rady Miejskiej w Lidzbarku Warmińskim z dnia 31 marca 2004 r. w sprawie ustalenia wskaźników procentowych dotyczących wysokości wydatków mieszkaniowych, na podstawie których ustala się kwoty dodatków mieszkaniowych (Dziennik Urzędowy Województwa Warmińsko-Mazurskiego Nr 69 z dnia 19 maja 2004 r.)

Ustawa o dodatkach mieszkaniowych reguluje zasady i tryb przyznawania, ustalania wysokości i sposób wypłacania dodatków mieszkaniowych. Przede wszystkim reguluje komu przysługuje dodatek mieszkaniowy, określa tytuł prawny, kryterium dochodowe i normatywną powierzchnię w przeliczeniu na liczbę członków gospodarstwa domowego.

Rozporządzenia natomiast regulują szczegółowe rodzaje wydatków, sposób ustalania ryczałtu na zakup opału oraz wzór wniosku, kwestionariusza wywiadu, oświadczenia majątkowego w postępowaniu o przyznanie dodatku mieszkaniowego.

Dodatki mieszkaniowe nie są świadczeniem o charakterze uznaniowym, lecz otrzymują je osoby spełniające warunki określone w powyższych aktach prawnych.

Zadaniem sekcji dodatków mieszkaniowych jest :

- przyjmowanie i ewidencja złożonych wniosków o przyznanie dodatku mieszkaniowego wraz z deklaracją o wysokości dochodów,
- wydawanie decyzji przyznających, odmownych, zawieszających i odwieszających,
- sporządzanie miesięcznych list wypłat dla poszczególnych zarządców i złożenie zapotrzebowania na ich realizację ,
- sporządzanie wymaganych sprawozdań.

Ogółem w 2017 roku do sekcji dodatków mieszkaniowych wpłynęło **899** wniosków o ich przyznanie , z czego **852** zostało załatwionych pozytywnie , a w **47** przypadkach wydano decyzje odmowne. Mieszkańcom miasta wypłaconych zostało ogółem **5.143** świadczeń na kwotę **931.828,48 zł** . a średni dodatek mieszkaniowy wyniósł **181,18 zł**.

W okresie , który obejmuje informacja wpłynęło 1 odwołanie od decyzji do Samorządowego Kolegium Odwoławczego w Olsztynie. S K O utrzymało w mocy decyzję pierwszej instancji będącej przedmiotem odwołania. Przeprowadzono 1 wywiad środowiskowy ponieważ wniosek i deklaracja budziły wątpliwości, co do sytuacji faktycznej ,a deklarowanego dochodu przedstawianego w załączniku Nr 2 wnioskodawców. Nie dopatrzone się rażącej dysproporcji i wydano decyzję przyznającą. Większość wnioskodawców ubiegających się o dopłatę do czynszu do rodziny, które korzystają z pomocy miejskiego ośrodka w formie zasiłków celowych, okresowych i zasiłków stałych, osoby bezrobotne oraz emeryci i renciści.

Przyznana decyzją dopłata do czynszu zobowiązuje wnioskodawców do opłacania bieżących należności czynszowych za mieszkanie. W przypadku wystąpienia zaległości , administrator informuje sekcję dodatków mieszkaniowych o ich wystąpieniu . W związku z otrzymaniem takich zawiadomień, wydano 53 decyzji zawieszających wypłatę świadczeń a 34 odwieszających wypłatę, terminy wypłat skrócono w 5 przypadkach.

Dodatki mieszkaniowe z podziałem na administratorów za 2017 rok:

Wyszczególnienie		Liczba wypłaconych dodatków	Kwota wypłaconych dodatków
Ogółem:		5143	931.828,48 zł
W tym zasoby:	Gminne	2364	461.263,82 zł
	Spółdzielcze	1584	277.279,35 zł
	Wspólnoty mieszkaniowe	793	113.774,73 zł
	Mieszkania prywatne	92	20.979,45 zł
	WTBS	258	48.115,83 zł
	Inne (PKP, WAM, Ryczałt w kasie)	52	10.415,30 zł

Od 1 stycznia 2014 roku realizowany jest zryczałtowany dodatek energetyczny , przysługujący odbiorcom wrażliwym , Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (j.t.Dz. U. Z 2017 r. poz.220 z póź . zm.).

Odbiorca wrażliwy energii elektrycznej – to osoba, której przyznano dodatek mieszkaniowy , jest stroną umowy kompleksowej lub umowy sprzedaży energii elektrycznej zawartej z przedsiębiorstwem energetycznym i zamieszkuje w miejscu dostarczenia energii elektrycznej:

Minister właściwy do spraw gospodarki ogłasza w terminie do dnia 30 kwietnia każdego roku w drodze obwieszczenia , w Rzeczpospolitej Polski „ Monitor Polski ' wysokość dodatku energetycznego na kolejne 12 miesięcy.

Dodatek energetyczny przyznaje się w drodze decyzji na wniosek odbiorcy wrażliwego energii elektrycznej . Do wniosku dołącza się kopię umowy kompleksowej lub umowy sprzedaży energii elektrycznej.

Od 1 maja 2017 roku wysokość dodatku energetycznego wynosi :

11,22 zł miesięcznie - dla gospodarstw jednoosobowych

15,58 zł miesięcznie - dla gospodarstwa składającego się z 2 do 4 osób

18,70 zł miesięcznie- dla gospodarstwa domowego składającego się z co najmniej 5 osób .

W 2017 roku wpłynęło 73 wnioski o przyznanie dodatku energetycznego i wydano decyzje przyznające .Kwota wypłaconego dodatku energetycznego to **5.686,71 zł** przy liczbie świadczeń **407**. Na obsługę zadania wydano **113,68 zł.-** czyli 2% kosztów zadania.

Do zadań sekcji dodatków mieszkaniowych należy :

- przyjmowanie i ewidencja złożonych wniosków o przyznanie dodatku energetycznego
- przygotowanie decyzji w zakresie dodatku energetycznego
- sporządzanie list wypłat
- sporządzanie miesięcznych meldunków do wojewody
- składanie wniosków o przyznanie dotacji co kwartał
- rozliczenie dotacji za dany kwartał.

II.4. Sekcja świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych

Świadczenia rodzinne

Funkcjonujący aktualnie system świadczeń rodzinnych został wprowadzony 1 maja 2004 r. Podstawę prawną systemu stanowi *ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 1952 z późn. zm.)* oraz *Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 lipca 2017r. w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o przyznanie świadczeń rodzinnych oraz zakresu informacji, jakie mają być zawarte we wniosku, zaświadczeniach i oświadczeniach o ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych (Dz.U. z 2017r. poz 1466), Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasiłek rodzinny i specjalny zasiłek opiekuńczy, wysokości świadczeń rodzinnych oraz wysokości zasiłku dla opiekuna z dnia 7 sierpnia 2015r. (Dz. U. z 2015 r., poz. 1238).*

System świadczeń rodzinnych oparty jest o zasadę pomocniczości, uwzględniającą regułę, że osobami w pierwszej kolejności zobowiązanymi do łżenia na utrzymanie dzieci są ich rodzice. W przypadku, gdy ich środki i uprawnienia są niewystarczające do wychowania i utrzymania dzieci, przysługuje pomoc państwa w postaci świadczeń rodzinnych. W sytuacji osób samotnie wychowujących dzieci oznacza to konieczność zasądzenia alimentów na rzecz dziecka od drugiego z rodziców (chyba, że z przyczyn obiektywnych jest to niemożliwe). Obok posiadania dziecka na utrzymaniu, głównym kryterium uprawniającym do świadczeń rodzinnych jest kryterium dochodowe (674 zł na osobę w rodzinie lub 764 zł na osobę w rodzinie, jeżeli w rodzinie wychowuje się dziecko niepełnosprawne).

Zgodnie z ustawą o świadczeniach rodzinnych **świadczeniami rodzinnymi** są:

- 1) zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego,
- 2) świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy
- 3) dwa rodzaje zapomóg związanych z urodzeniem się dziecka.

Kwoty **zasiłku rodzinnego** różnicowane są w zależności od wieku dziecka i wynosiły (na koniec 2017 roku) miesięcznie:

- 95 zł na dziecko w wieku do ukończenia 5 roku życia;
- 124 zł na dziecko w wieku powyżej 5 roku życia do ukończenia 18 roku życia;
- 135 zł na dziecko w wieku powyżej 18 roku życia do ukończenia 24 roku życia.
-

Do zasiłku rodzinnego przysługują dodatki z następujących tytułów:

- 1) urodzenia dziecka (1000 zł na dziecko; świadczenie jednorazowe);
- 2) opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego (400 zł miesięcznie);
- 3) samotnego wychowywania dziecka (193 zł miesięcznie na dziecko, nie więcej niż 386 zł na wszystkie dzieci, w przypadku dzieci niepełnosprawnych kwotę dodatku zwiększa się o 80 zł, nie więcej niż o 160 zł na wszystkie dzieci);
- 4) wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej – na trzecie i kolejne dziecko w rodzinie (95 zł miesięcznie),
- 5) kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego (90 zł na dziecko do 5 roku życia, 110 zł – na dziecko od 5 do 24 roku życia);
- 6) rozpoczęcia roku szkolnego (100 zł; świadczenie jednorazowe);
- 7) podjęcia przez dziecko nauki poza miejscem zamieszkania (113 zł na internat/stancję lub 69 zł na dojazd do szkoły).

Aby skorzystać z dodatków należy przede wszystkim mieć prawo do zasiłku rodzinnego. Ponadto, do każdego z dodatków wymagane jest spełnienie dodatkowych warunków związanych z tytułem (powodem) przyznania dodatku. Jednocześnie można pobierać kilka rodzajów dodatków.

Zasada "złotówka za złotówkę".

Dzięki niej przekroczenie kryterium dochodowego uprawniającego do świadczeń rodzinnych (674 zł na osobę w rodzinie lub 764 zł dla rodzin z niepełnosprawnym dzieckiem) nie będzie automatycznie oznaczało utraty tych świadczeń. W myśl tej zasady, od 1 stycznia 2016 roku, jeśli rodzina przekroczy kryterium dochodowe, to zasiłek rodzinny i dodatki: wypłacane są w wysokości różnicy między łączną kwotą przysługujących zasiłków rodzinnych i dodatków, a kwotą, o którą został przekroczony dochód rodziny. Dzięki tej formie ustalania wysokości świadczeń w 2017 roku wypłacono 1 966 świadczeń.

Poza zasiłkami rodzinnymi i przysługującymi do nich dodatkami, w ramach świadczeń rodzinnych realizowane są cztery rodzaje **świadczeń opiekuńczych**:

- 1) **zasiłek pielęgnacyjny** (153,00 zł miesięcznie) - świadczenie przysługuje niezależnie od dochodu rodziny osoby, dlatego przyznawane jest nie na okres zasiłkowy, lecz na okres ważności orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności. Przeznaczone jest dla niepełnosprawnych dzieci i niepełnosprawnych osób dorosłych oraz dla osób, które ukończyły 75 lat.
- 2) **świadczenie pielęgnacyjne** (1406,00 zł miesięcznie od 01.01.2017r.; 1477,00 zł miesięcznie od 01.01.2018r. z każdym rokiem następuje coroczna waloryzacja) - niezależnie od dochodu rodziny osoby, przyznawane na okres ważności orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności, przyznawane jest osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2012r. poz. 788 i 1529 oraz z 2013r. poz. 1439) ciąży obowiązek alimentacyjny (rodzice dziecka, opiekunowie faktyczni dziecka, rodzina zastępcza spokrewniona z dzieckiem, inne osoby na których ciąży obowiązek alimentacyjny), które nie podejmują lub rezygnują z pracy zawodowej, by opiekować się dzieckiem niepełnosprawnym lub osobą dorosłą wymagającą szczególnej opieki. Jednym z warunków otrzymania świadczenia jest przesłanka nabycia niepełnosprawności przez osobę wymagającą opieki tj. nie później niż do ukończenia 18 roku życia lub w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej, jednak nie później niż do ukończenia 25 roku życia. Za osoby pobierające świadczenie pielęgnacyjne opłacane były składki na ubezpieczenie emerytalno – rentowe i zdrowotne.
- 3) **specjalny zasiłek opiekuńczy** (w kwocie 520,00 zł miesięcznie) – świadczenie uzależnione jest od dochodu rodziny osoby sprawującej opiekę i osoby wymagającej opieki (obecnie 764 zł na osobę), przyznawane na okres zasiłkowy i przysługujący dla osób, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2015r. poz. 2082) ciąży obowiązek alimentacyjny, które nie podejmują lub zrezygnowały z pracy zawodowej, by opiekować się chorym członkiem rodziny. Za osoby pobierające specjalny zasiłek opiekuńczy opłacane są składki na ubezpieczenie emerytalno – rentowe i zdrowotne.

Od 2014 roku realizowana jest również ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 roku o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (t.j. Dz. U. z 2017r. poz. 2092 z późn. zm.) dla osób, które wcześniej pobierały świadczenie pielęgnacyjne i którym decyzja o przyznaniu prawa do świadczenia pielęgnacyjnego wygasła z mocy prawa z dniem 1 lipca 2013 roku. Przy tej ustawie nie ma ustalonego kryterium dochodowego i świadczenie wynosi 520,00 zł miesięcznie. Od tych świadczeń osoby mają opłacone ubezpieczenie emerytalno-rentowe oraz zdrowotne.

Do katalogu świadczeń rodzinnych zaliczają się również zapomogi wypłacane w związku z urodzeniem się dziecka:

- 1) jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się żywego dziecka w wysokości 1000,00 zł, przysługujące matce lub ojcu dziecka, opiekunowi prawnemu faktycznemu dziecka. Prawo do tego świadczenia uzależnione jest od kryterium dochodowego, które wynosi 1922,00 zł na osobę i od pozostawania kobiety pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży do porodu. Zapomoga ta finansowana jest ze środków budżetu państwa.
- 2) Zapomoga uchwalana i wypłacana przez gminę ze środków własnych – gmina w uchwale sama decyduje o kryteriach przyznania i wysokości świadczenia. W Lidzbarku Warmińskim nie jest realizowana.

Za osoby pobierające świadczenia opiekuńcze i zasiłek dla opiekuna w roku 2017 opłacone zostały składki na ubezpieczenie emerytalno – rentowe w łącznej kwocie 202 505,72 zł i składki na ubezpieczenie zdrowotne, gdzie wydatek na ten cel wyniósł 72 080,46 zł.

Nowością wprowadzoną od 2017 roku jest realizacja wypłat do ustawy z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „**Za życiem**”. Jest to jednorazowe świadczenie z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie lub nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Kwota pomocy wynosi 4 000,00 zł jednorazowo na dziecko.

Wykonanie zadań.

1	Zasiłki rodzinne	Liczba Świadczeń	Łączna kwota (w zł)
		2017r.	
	Zasiłki rodzinne	11 047	1 234 422,76
	Dodatki z tytułu urodzenia dziecka	72	65 331,37
	Dodatki z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	232	79 154,66
	Dodatki z tytułu samotnego wychowywania dziecka	526	101 932,38
	Dodatki z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	1 309	119 010,37
	Dodatki z tytułu kształcenia i rehabilitacji dzieci niepełnosprawnych	941	97 448,35
	Dodatki z tytułu rozpoczęcia roku	1212	60 343,59

	szkolnego		
	Dodatki z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	463	35 027,72
3	Jednorazowa zapomoga na urodzenie dziecka	136	136 000
4	Świadczenia opiekuńcze		
	Zasiłki pielęgnacyjne	4 157	636 021
	Świadczenia pielęgnacyjne	599	834 527
	Specjalny zasiłek opiekuńczy	346	178 306
5	Zasiłek dla opiekuna	238	123 760
6	„Za Życiem”	2	8 000,00

Na zwiększenie liczby świadczeń rodzinnych miały wpływ:

- wprowadzenie nowej formy naliczania świadczeń tzw. zasady „złotówka za złotówkę”,
- wprowadzenie programu 500+, który spowodował, że osoby, które do tej pory nie korzystały ze świadczeń rodzinnych po weryfikacji dochodów kwalifikowały się dochodowo do pobierania świadczeń rodzinnych.

Świadczenie wychowawcze (tzw. Program Rodzina 500+).

Od dnia 1 kwietnia 2016 roku realizowana jest *ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci z dnia 11 lutego 2016 roku (t.j. z 2017r. poz. 1851 z późn. zm.)*. Program Rodzina 500 plus to 500 zł miesięcznie na każde drugie i kolejne dziecko, bez dodatkowych warunków. Rodziny o niskich dochodach otrzymają wsparcie także na pierwsze lub jedyne dziecko przy spełnieniu kryterium 800,00 zł netto lub 1200,00 zł w przypadku wychowywania w rodzinie dziecka niepełnosprawnego. Świadczenie wychowawcze otrzymują rodzice oraz opiekunowie dzieci do 18. roku życia. Świadczenie przyznawane jest na wniosek. Można złożyć go w urzędzie lub przez internet za pomocą jednego z czterech dostępnych kanałów: bankowości elektronicznej, PUE ZUS, Emp@tii lub EPUAP.

Podsumowanie roku 2017:

- złożono 1 568 wnioski o ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego (w formie papierowej 1354, drogą elektroniczną 214);
- wydano łącznie 1326 decyzji,
- wypłacono 17 585 świadczeń dla 1180 rodzin na kwotę 8 751 219,09 zł.
- świadczeniem objęto 1.500 dzieci

Świadczenie wychowawcze 500,00 zł nie jest liczone do dochodu przy ustalaniu prawa do świadczeń z innych systemów wsparcia, dotyczy to w szczególności świadczeń z pomocy społecznej, funduszu alimentacyjnego, świadczeń rodzinnych, dodatków mieszkaniowych, stypendiów dla uczniów i studentów. Świadczenie nie jest opodatkowane – rodzice otrzymują 500,00 zł, od których nie trzeba odprowadzać podatku ani żadnych składek.

Fundusz alimentacyjny

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznawane są na warunkach określonych w ustawie z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2017 r., poz. 489 z późn. zm.).

Przyznanie prawa do świadczenia z funduszu alimentacyjnego uzależnione jest od spełnienia kryterium dochodowego. Świadczenia te przysługują, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty **725,00 zł**. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują w wysokości bieżąco ustalonych alimentów, jednakże **nie wyższej niż 500 zł miesięcznie**.

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują osobie uprawnionej do ukończenia przez nią 18 roku życia albo w przypadku gdy uczy się w szkole lub szkole wyższej do ukończenia przez nią 25 roku życia, albo w przypadku posiadania orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności - bezterminowo.

Działania wobec dłużników alimentacyjnych podejmuje organ właściwy dłużnika tj. wójt, burmistrz lub prezydent miasta właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dłużnika alimentacyjnego. Organ właściwy dłużnika przeprowadza wywiad alimentacyjny, w celu ustalenia sytuacji rodzinnej, dochodowej i zawodowej dłużnika alimentacyjnego, a także jego stanu zdrowia oraz przyczyn niełożenia na utrzymanie osoby uprawnionej oraz odbiera od niego oświadczenie majątkowe.

Realizując zadania z ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, Ośrodek prowadził postępowanie wobec dłużników alimentacyjnych. W okresie sprawozdawczym podjęto następujące działania:

- skierowano 133 wezwania do dłużników alimentacyjnych celem przeprowadzenia wywiadu alimentacyjnego oraz złożenia oświadczeń majątkowych,
- przeprowadzono 69 wywiadów alimentacyjnych wraz z oświadczeniami majątkowymi,
- przekazano komornikowi sądowemu oraz innym organom właściwym 95 informacji, mających wpływ na egzekucję zasądzonych świadczeń alimentacyjnych, pochodzących z wywiadu alimentacyjnego oraz oświadczenia majątkowego,
- wysłano 14 wniosków do starosty o podjęcie działań zmierzających do aktywizacji zawodowej dłużnika alimentacyjnego, skierowanie dłużnika do robót publicznych lub prac organizowanych na zasadach robót publicznych,
- wysłano 78 wniosków do organu właściwego dłużnika o podjęcie działań wobec dłużnika
- skierowano 13 wniosków o ściganie za przestępstwa określone w art. 209 § 1 Kodeksu karnego,
- skierowano 4 wnioski o zatrzymanie prawa jazdy dłużnikowi alimentacyjnemu,
- ilość dłużników których wysokość zadłużenia przekazano do biura informacji gospodarczej – 120 osób.

Dłużnik alimentacyjny jest zobowiązany do zwrotu organowi właściwemu wierzyciela należności w wysokości świadczeń wypłaconych z funduszu alimentacyjnego osobie uprawnionej, łącznie z ustawowymi odsetkami. Odsetki są naliczane od pierwszego dnia następującego po dniu wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego, do dnia spłaty.

W 2017 roku wypłacono 2156 świadczeń na kwotę 759 090,00 zł dla 110 rodzin. Liczba dłużników alimentacyjnych, dla których organem właściwym jest miasto Lidzbark Warmiński wynosiła 114 osób (w tym 67 dłużników mieszka na terenie miasta i wierzycielka również mieszka na terenie miasta oraz 47 dłużników z terenu miasta a wierzycielka w innej gminie). Kwoty zwrócone przez dłużników alimentacyjnych z tytułu wypłaconych świadczeń alimentacyjnych wyniosły w 2017r. – 201 418,94 zł, z tego stanowiące:

a) dochód budżetu państwa **57 643,67 zł**.

b) odsetki należne do budżetu państwa **105 345,94 zł**.

c) dochód Lidzbarka W. jako organu właściwego wierzyciela **38 429,33 zł**.

Karta Dużej Rodziny.

Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny to system zniżek dla rodzin wielodzietnych. Przysługuje niezależnie od dochodu rodzinom z przynajmniej trójką dzieci. Karta Dużej Rodziny oferuje system zniżek oraz dodatkowych uprawnień.

Posiadacze Karty Dużej Rodziny mogą korzystać z oferty w ponad 10 tys. miejsc zgłoszonych przez prawie tysiąc firm i instytucji z całej Polski. Karta przysługuje:

- w wieku do ukończenia 18 roku życia,
- w wieku do ukończenia 25 roku życia, w przypadku gdy dziecko uczy się w szkole lub szkole wyższej,
- bez ograniczeń wiekowych, w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

W 2017 roku Ośrodek wydał 177 Kart Dużej Rodziny, w tym 67 kart dla rodziców i 110 kart dla dzieci. Wnioski o przyznanie KDR złożyło po raz pierwszy 36 rodzin.

II.5 Klub Integracji Społecznej

Podstawa prawna funkcjonowania Klubu Integracji Społecznej:

- Ustawa o zatrudnieniu socjalnym z dnia 13.06.2003r.
- Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12.03.2004r.
- Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20.04.2004r.

Głównym celem KIS jest:

- minimalizowanie skutków bezrobocia,
- promowanie aktywności i przedsiębiorczości społecznej,
- przygotowanie do podjęcia zatrudnienia np. w ramach prac społecznie użytecznych,
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,
- pomoc w wychodzeniu z izolacji i osamotnienia.

Klub Integracji Społecznej:

- oferuje indywidualną pomoc psychologiczną,
- oferuje poradnictwo z zakresu informacji zawodowej,
- oferuje nieodpłatny dostęp do Internetu w celu poszukiwania pracy
- oferuje pomoc w przygotowaniu profesjonalnych aplikacji zawodowych oraz możliwość napisania ich na komputerze,
- oferuje pomoc i udziela informacji na temat spółdzielni socjalnych
- oferuje udział w pracach społecznie użytecznych

Działania:

1. W 2017 r. KIS skierował 19 osób do projektu „Kierunek – praca” realizowany przez Lokalną Grupę Działania Warmiński Zakątek z siedzibą w Dobrym Mieście. Do projektu zakwalifikowały się 4 osoby. Celem projektu było zwiększenie szans na zatrudnienie oraz podniesienie aktywizacji zawodowej osób powyżej 29 roku życia.

2. Prace społecznie użyteczne – skierowanych 20 osób.

3. Poradnictwo psychologiczne – skorzystało 40 osób.

Efekty działań KIS 2017 r.:

- 20 osób zostało skierowanych do prac społecznie użytecznych
- 1 osoba podjęła zatrudnienie (w trakcie prac społecznie użytecznych)
- 1 osoba podjęła zatrudnienie (po przygotowaniu dokumentów aplikacyjnych w KIS)
- 1 osoba podjęła zatrudnienie (po ukończeniu pracach społecznie użytecznych)

Ponadto uczestnicy działań realizowanych w KIS m.in, podnieśli umiejętności społeczne i zawodowe oraz umiejętność poruszania się po rynku pracy i przygotowania dokumentów

aplikacyjnych.

Dodatkowo osoby korzystające z żywności w ramach Programu PO PŻ pomagały przy rozładunku żywności. Osoby te są uczestnikami KIS (tj. 5 osób).

Klub Integracji Społecznej rekrutował również osoby i rodziny do udziału w warsztatach kulinarnych i wykładach dotyczących zdrowej żywności organizowanych przez Bank Żywności.

II.6. Noclegownia i Ogrzewalnia

Noclegownia dla osób bezdomnych – przy ul. Lipowej 21b - funkcjonuje 17 lat (od listopada 2001r.). W placówce jest 12 miejsc dla osób bezdomnych oraz jeden pokój przeznaczony na tzw. interwencje kryzysowe dla ofiar przemocy w rodzinie, lub innych sytuacji kryzysowych.

W 2017 r. przez noclegownie przewinęło się ok. 36 osób potrzebujących chwilowego lub dłuższego schronienia. Całą zimę, przebywało w placówce 27 osób bezdomnych dorosłych + 1 dziecko

Utrzymanie placówki w 2017 roku wyniosło: 35 625,31 zł. Środki te przeznaczone są głównie na pokrycie kosztów mediów, utrzymania budynku.

Od października została zatrudniona osoba na umowę – zlecenie. Jednakże pilnowanie porządku w noclegowni odbywa się nadal przy dużym udziale wolontariuszy .

W roku 2017r nie odnotowano incydentów z udziałem osób bezdomnych.

W listopadzie 2016 roku otwarta została nowa placówka niskoprogowa, tzw. ogrzewalnia. Osoby pozbawione dachu nad głową, nawet te będące pod wpływem alkoholu, ale zachowujące się spokojnie i nieagresywnie, mogą tam znaleźć schronienie. Ogrzewalnia jest to miejsce, w którym bezpiecznie i spokojnie można spędzić mroźne wieczory i noce.

W 2017r. w ogrzewalni przebywało 38 osób. Uruchomienie ogrzewalni polepszyło warunki bytowe w noclegowni, ponieważ tam już nie przebywają osoby będące pod wpływem alkoholu

II.7. Środowiskowy Dom Samopomocy

Środowiskowy Dom Samopomocy jest placówką wsparcia dziennego dla osób niepełnosprawnych intelektualnie i z zaburzeniami psychicznymi.

Działa na mocy ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku oraz Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy. Ma za zadanie pobudzić społeczną aktywność w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych uczestnika i jego rodziny oraz prowadzić pracę socjalną nakierowaną na pomoc w odzyskaniu zdolności do samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie.

Formy i efekty prowadzonej działalności.

a/. Rodzaje treningów funkcjonowania w codziennym życiu:

Treningi umiejętności społecznych: prowadzone w formie prac zespołowych i indywidualnych z możliwością swobodnego wyboru przez uczestników rodzaju zajęć.

Oddziałując na podopiecznych rozwija się ich wrażliwość, talenty, pobudzić ekspresję twórczą, rozładować napięcia emocjonalne.

Zakres i poziom świadczonych form pomocy dostosowany był do możliwości psychofizycznych uczestników.

Treningi w pracowniach:

- **zajęcia w sali plastycznej** - rysunek kredką, ołówkiem, węglem, farbami, wycinanka, wyklejanka, orgiami, malowanie na szkle i jedwabiu, praca z gliną, kompozycje z różnych materiałów itp.

Trening z zakresu arteterapii pobudził twórczość plastyczną, odkrył uzdolnienia plastyczne, poprawił koordynację ruchową oraz zdolności manualne.

- **zajęcia w sali komputerowej** - nauka podstaw obsługi komputera, korzystania z gier edukacyjnych i Internetu.

Trening umiejętności pracy na komputerze doskonalił naukę czytania i pisania, uczył serfowania po Internecie, wzbogacił wiedzę.

- **zajęcia w sali tkacko-krawieckiej** - nauka tkania na krośnie, szycia ręcznego i na maszynie, cerowanie, przyszywanie guzików, naprawa odzieży, haftowanie, szydełkowanie, robienie na drutach, robienie gobelinów.

Trening umiejętności praktycznych pozwolił nabyć umiejętność szycia ręcznego i maszynowego, naprawy oraz przeróbek odzieży, doskonalił sprawność manualną.

- **zajęcia w sali gospodarstwa domowego** - przygotowywanie prostych posiłków: kanapki, zupy, placki, surówki, ciasta, parzenie kawy i herbaty, proste dania świąteczne, nauka racjonalnego odżywiania, estetyka przygotowywania posiłków, nakrywania i podawania do stołu.

Trening umiejętności życia codziennego i prowadzenia gospodarstwa domowego kształtował i rozwijał czynności związane z samoobsługą i zaradnością osobistą. Uczył posługiwania się urządzeniami gospodarstwa domowego, przestrzegania zasad bezpieczeństwa przy ich używaniu a także uczył podstawowych zasad higieny.

- **zajęcia w sali muzykoterapii** – ćwiczenia oddechowe, zabawy ruchowe przy muzyce, wyrabianie poczucia rytmu, wyciszenie przy muzyce relaksacyjnej, nauka śpiewu prostych piosenek przy akompaniamencie instrumentu, przygotowywanie programów na występy artystyczne zarówno dla lidzbarskiej publiczności jak i na imprezy, festyny wyjazdowe. Utworzenie orkiestry perkusyjnej w której będą grały osoby niepełnosprawne, ich opiekunowie i wolontariusze.

Trening rozwijający uzdolnienia artystyczne rozwijał zainteresowania muzyką, doskonalił uzdolnienia muzyczne, ćwiczył słuch fonematyczny oraz aparat oddechowy. Zostały przypomniane i utrwalone pieśni i tańce warmińskie. W nowo powstałej orkiestrze perkusyjnej uczono się gry na instrumentach perkusyjnych. Zaprezentowano zdobyte umiejętności grania na występach publicznych oraz nawiązano współpracę z orkiestrą Vita Activa z Gdańska.

Trening zdrowotny obejmujący:

- **trening wyglądu zewnętrznego** (cały czas wdrażano nawyk dbałości o wygląd, dbanie o czystość bielizny osobistej oraz odzieży, dobór ubrania do temperatury i pory roku).

- **trening higieny osobistej** (przypominano o konieczności mycia całego ciała, mycia rąk w ciągu dnia, higienie jamy ustnej, dbałości o paznokcie i włosy).

Każdy z podopiecznych mógł dbać o higienę i korzystać z prysznica w naszej placówce.

b/. Rodzaje treningów umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów:

Nauka nawiązywania i utrzymywania kontaktów społecznych, aktywności i odpowiedzialności.

Kształtowanie umiejętności współpracy, komunikowania się w grupie na zasadach otwartości, partnerstwa i wzajemności.

Kształtowanie pozytywnych relacji uczestnika z osobami bliskimi, sąsiadami, nauka właściwego zachowywania się w miejscach użyteczności publicznej, w czasie zakupów, w środkach komunikacji publicznej, w urzędach, w instytucjach kultury.

c/.Rodzaje treningów umiejętności spędzania czasu wolnego:

- **zajęcia kulturalno – oświatowe** - kształtowanie nawyków aktywnego spędzania czasu, kultywowaliśmy tradycje narodowe i chrześcijańskie, podnosiliśmy umiejętności szkolne z zakresu języka polskiego (nauka pisania, czytania, poprawnej polszczyzny) i matematyki (liczenie, wartości pieniądza), organizowaliśmy uroczystości okolicznościowe, konkursy, przeglądy, zawody sportowe, festyny, zabawy przy muzyce, wyjazdy do kina, gry i zabawy stolikowe, wycieczki turystyczno – krajoznawcze.

W 2017 roku placówka otrzymała wsparcie finansowe od **Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ornece** (środki PFRON) na realizację programu pod nazwą:

„Grać każdy może” – orkiestra osób niepełnosprawnych , warsztaty muzyczne nad morzem.

Dotacje otrzymano w wysokości **8 000,00 zł.**, dzięki której zorganizowano 5 dniowy wyjazd nad morze do Jantaru. Odbyły się też warsztaty muzyczne, uczono się gry na instrumentach, część

instrumentów zakupiono w ramach programu.

Pod koniec pobytu nad morzem odbyła się również na wycieczka do Trójmiasta.

W Gdańsku odbyła się wizyta w ECEKON, gdzie wystąpiła z koncertem orkiestra VITA ACTIVA w której grają osoby niepełnosprawne. Nastąpiła wymiana doświadczeń, zaproszono orkiestrę do Lidzbarka Warmińskiego.

Całkowity koszt programu **18 934,66 zł.**

W październiku zorganizowano 2 dniową wycieczkę do Białegostoku na Musical „Doktor Żywago”
Zwiedzano z przewodnikiem miasto, by la też wizyta w Białowieży, Białowieskim Parku Narodowym, , W drodze powrotnej odwiedzono Hajnówka oraz Sanktuarium Maryjne w Sokółce i Różanym Stoku.

d/. Poradnictwo psychologiczne

W zakresie działalności psychologicznej prowadzony był:

I. Program oddziaływań psychologicznych ukierunkowanych na radzenie sobie z agresją oraz udzielanie sobie nawzajem wsparcia pt.

„Radzę sobie ze złością i szanuję granice innych”

Od 01.01.2017 do 31.12.2017 r. – 139,5 godz. - raz w tygodniu 4 h – psycholog zatrudniony w ramach prowadzonej działalności gospodarczej.

Realizowane były bloki tematyczne:

1. Złość – ważna emocja
2. Czerwone światło – kiedy złość pcha mnie do agresji – przemoc słowna i fizyczna.
3. Jak dbać o swoje granice i szanować granice innych.
4. Zastępowanie agresji – od szakala do żyrafy.

Głównym celem programu było zmniejszanie poziomu agresywnych zachowań u uczestników poprzez radzenie sobie ze złością i szanowanie granic innych.

Kolejnymi celami oddziaływań było ćwiczenie nabytych i kształtowanie nowych nawyków udzielania sobie nawzajem wsparcia poprzez stosowanie zasad i metod funkcjonowania w efektywnych grupach samopomocowych.

Formy realizacji:

1. Spotkania indywidualne
2. Zajęcia grupowe - warsztatowe i samopomocowe
3. Grupa wsparcia dla rodziców – wg zgłaszanych przez rodziców potrzeb

e/.Realizacja pomocy w załatwianiu spraw urzędowych

Uczestnicy ŚDS byli uczeni zaradności w życiu codziennym, pilnowania terminów ich zobowiązań, pomagano w załatwianiu spraw w urzędach i instytucjach – płacenie rachunków, pisanie podań itp. Z osobami mniej zaradnymi chodzono razem do urzędów.

f/. Realizacja pomocy w dostępie do niezbędnych świadczeń zdrowotnych w tym uzgadnianie i pilnowanie terminów wizyt u lekarza, pomoc w zakupie leków, pomoc w dotarciu do jednostek ochrony zdrowia Przypominano o wizytach u lekarza oraz systematycznym przyjmowaniu leków.

Wyznaczony instruktor, opiekun uczestnika chodził z podopiecznym do lekarza psychiatry lub pierwszego kontaktu, a także specjalisty jeżeli była taka potrzeba.

g/.Realizacja niezbędnej opieki

Każdy uczestnik ma wyznaczonego opiekuna, który zna jego sytuację zdrowotną, materialną oraz rodzinną. Jeżeli zaistniała taka potrzeba pomagał mu załatwiać niezbędną pomoc z pracownikiem socjalnym MOPS lub GOPS w Lidzbarku Warmińskim. Kontaktował się z najbliższą rodziną, a osobom samotnym pomagał sam w załatwianiu niezbędnej opieki i pomocy.

h/.Realizacja terapii ruchowej, w tym zajęcia sportowe, turystyka i rekreacja

- zajęcia w sali rehabilitacyjnej - kinezyterapia – podstawowe ćwiczenia gimnastyczne, ćwiczenia

z wykorzystaniem sprzętu rehabilitacyjnego - rower treningowy, wioślarz, orbitrek, materace, piłki gimnastyczne, skakanki, drążki, hantle, piłeczki jeżyki, materac do masażu – codziennie w dwóch grupach gimnastyka poranna.

Do sali rehabilitacyjnej dokupiono sprzęt: bieżnię oraz drobne przyrządy do ćwiczeń.

Z uczestnikami terapię ruchową prowadził instruktor terapii zajęciowej, który jest z wykształcenia rehabilitantem. Ponadto chętni mogli zgłaszać się na masaże i ćwiczenia indywidualne zalecane przez lekarza.

Cały rok, raz w tygodniu (1,5 h), pobyt na hali gimnastycznej do Ośrodka Sportu i Rekreacji

Od lutego do czerwca raz w tygodniu pobyt w Termach Warmińskich na basenie, każdy z uczestników miał wykupiony karnet na 10 wejść.

Dla uczestnika z niepełnosprawnością sprzężoną, który na kłopoty z poruszaniem się zakupiono w ramach dodatkowych środków: do ćwiczeń nóg rotor magnetyczny, przyrząd do ćwiczenia stawu skokowego oraz rower trzykołowy. W ramach rehabilitacji ruchowej ćwiczenia podniosły kondycję fizyczną i sprawność ruchową uczestników domu

i/. Realizacja wyżywienia

Z programu rządowego dotującego obiady w DDP skorzystały 4 osoby o najniższych dochodach, 4 osoby wykupiły obiady.

W ramach pracowni kulinarnej codziennie przygotowywane było dla każdego śniadanie, a w trakcie zajęć uczestnicy uczyli się gotować proste dania, zupy, sałatki, ciasta itp. które wspólnie spożywali, po posiłku uczyli się zmywać i sprzątać salę gospodarstwa domowego.

j/. Inne formy postępowania przygotowujące do uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej lub podjęcia zatrudnienia.

Jeżeli była taka możliwość i osoba była na tyle sprawna, pomagano załatwiać jej zatrudnienie w Zakładzie Pracy Chronionej Inwalidzi w Lidzbarku Warmińskim, w Szpitalu.

Do dnia dzisiejszego w ciągu ostatnich lat zatrudnienie uzyskało 5 osób.

W 2017 roku żadna osoba nie została zatrudniona, ani skierowana do uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej.

k/.Transport uczestników zajęć

Na zajęcia w 2017 roku dowożono 4 osoby z terenu Gminy Lidzbark Warmiński oraz 4 mało samodzielne osoby z miasta Lidzbark Warmiński. Dwie osoby z Gminy dowoziła rodzina, pozostałe osoby same przychodziły na zajęcia.

l/. Realizacja współpracy z rodzicami i innymi podmiotami

Środowiskowy Dom Samopomocy przez cały rok systematycznie współpracował z rodzicami i opiekunami prawnymi organizując zebrania na których poruszał bieżące sprawy placówki, organizowane były cykliczne zebrania z psychologiem.

Rodzice chętnie angażowali się przy organizacji imprez integracyjnych, przynosili własne wypieki, pomagali szyć stroje na występy artystyczne.

Placówka systematycznie współpracowała z PCPR w Ornece, Urzędem Miasta, Lidzbarskim Domem Kultury, Szkołą Muzyczną, Specjalnym Ośrodkiem Szkolno -Wychowawczym, lidzbarskimi szkołami i przedszkolami (występowaliśmy z programami artystycznymi i teatralnymi dla dzieci z placówek oświatowych), Domem Opieki, Powiatowym Urzędem Pracy, Zakładem Doskonalenia Zawodowego, Poradnią Zdrowia Psychicznego w Lidzbarku Warmińskim, Szpitalem Psychiatrycznym w Olsztynie, zakładami opieki zdrowotnej w Lidzbarku Warmińskim (umawianie wizyt u lekarzy, wspólne wyjścia z podopiecznymi do lekarza, konsultacje) oraz drugim ośrodkiem wsparcia z terenu miasta – Powiatowym Środowiskowym Domem Samopomocy. Współpracowaliśmy również ze Środowiskowymi Domami Samopomocy oraz Warsztatami Terapii Zajęciowej z naszego województwa uczestnicząc we wspólnych imprezach integracyjnych.

W 2017 roku nawiązano współpracę z orkiestrą Vita Activa z Gdańska, W ramach współpracy orkiestra wystąpiła w Hotelu Krasicki dla lokalnej społeczności Honorowym patronatem imprezę

objął Burmistrz Miasta Lidzbark Warmiński, a także ją dofinansował.

l/. Realizacja procesu dochodzenia do standardów ŚDS zgodnie z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 9 grudnia 2010 r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy ŚDS został wystandaryzowany na przestrzeni 2 lat w 2014 i 2015 r. (dobudowano 3 duże pomieszczenia do realizacji treningów umiejętności społecznych i 3 łazienki), sukcesywnie jest doposażany w niezbędny sprzęt do treningów i rehabilitacji.

n/. Dane statystyczne

- Ogólna liczba uczestników zajęć ŚDS w roku sprawozdawczym - **31 osób**
 - 18 osób z niepełnosprawnością intelektualną
 - 13 osób z zaburzeniami psychicznymi
- Stopień niepełnosprawności tych osób:
 - 12 osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności
 - 8 osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności
 - 1 osoba z lekkim stopniem niepełnosprawności
 - 3 osoby z I grupą inwalidztwa
 - 7 osób z II grupą inwalidztwa
- Średnia frekwencja uczestników w roku sprawozdawczym - **22 osoby**

m-c	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
liczba	23	22	24	22	23	22	20	21	23	21	22	19

- Średnia liczba uczestników na poszczególnych zajęciach:
Codziennie grupy 5 -7 osobowe, zmiana treningu (sali/pracowni) co tydzień.

o/. Struktura zatrudnienia pracowników ŚDS

- kierownik 1osoba umowa o pracę na czas nieokreślony
- psycholog 1osoba własna działalność gospodarcza (4 godz. tygodniowo)
- pedagog - logopeda 1 osoba umowa zlecenie (2 godz. tyg. XI i XII)
- pracownik socjalny -
- instruktor terapii zajęciowej – 5 osób umowa o pracę na czas nieokreślony
- asystent osoby niepełnosprawnej -
- inne specjalistyczne /podać jakie/ - 1 osoba nauczycielka rytmiki umowa zlecenie (2 godz. tyg.)
- inni pracownicy, niezbędni do prawidłowego funkcjonowania Domu - obsługę administracyjną i gospodarczą zapewnia MOPS.

Środki finansowe przeznaczone na funkcjonowanie ŚDS w roku sprawozdawczym 2017, w tym:

- **Budżet Wojewody** – dotacja na bieżące działania w rozdziale 85 203 - **456 480,00 zł.** (w tym bieżące wydatki – 107 965,26 zł., wydatki związane z zatrudnieniem m – 348 514,74 zł.)
- **Rezerwa budżetowa** – opis przeznaczenia - Program Kompleksowego Wsparcia Dla Rodzin „Za Życiem”- dotacja celowa, rezerwa celowa – **6 847,20 zł.**
- **Środki finansowe** pozyskane z innych źródeł - **8 000,00 zł. z PFRON** na realizację programu „Grać każdy może” - orkiestra osób niepełnosprawnych warsztaty muzyczne nad morzem.

II.8. Realizacja programów dodatkowych

We współpracy z Bankiem Żywności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 (PO PŻ) realizowanego w ramach Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD) objęto pomocą żywnościową 606 osób. Dystrybutorem żywności była Chrześcijańska Służba Charytatywna.

Ponadto w ramach działań towarzyszących osoby zakwalifikowane do Programu uczestniczyły w warsztatach kulinarnych oraz wykładach dotyczących zdrowej żywności. Zajęcie

organizowane były przez Bank Żywności, a uczestnikami były osoby korzystające z żywności.

II.9. Dzienny Dom Pomocy

Dzienny Dom Pomocy powołany został w kwietniu 1993 r. Funkcjonuje już 25 lat. Od 01.01.2009 r. placówka weszła w skład struktury organizacyjnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Do końca 2008 r. DDP funkcjonował jako gospodarstwo pomocnicze.

Dzienny Dom Pomocy przez te lata jest aktywnym ośrodkiem wsparcia dziennego dla osób starszych, samotnych.

W 2017 r. w DDP prowadzono następującą działalność:

9.1. Działalność w zakresie potrzeb bytowych

- przygotowywanie obiadów – łącznie wydano – 15.142 obiadów. obiady w stołówce spożywało 47 osób, koszt obiadu – 3, 90 zł, od 01.11.2017r. podwyższono stawkę do kwoty 4,50 zł.

- posiłków jednodaniowych wydano 7.323. Koszt jednego posiłku 2,50 zł , od 01.11.2017r. podwyższono stawkę do kwoty 3,00 zł. Z tego wsparcia skorzystało 51 osób.

Systematycznie wzrasta liczba osób korzystających z obiadów i posiłków. W latach poprzednich tylko nieliczni chcieli z własnej woli korzystać z tej formy pomocy niematerialnej. Obecnie, zapotrzebowanie na dożywianie rośnie i to w sporym tempie. Jest to więc najbardziej oczekiwana forma wsparcia osób starszych w DDP.

9.2. Ćwiczenia usprawniające:

W placówce realizowane są ćwiczenia poprawiające ogólną sprawność i kondycję fizyczną. Zajęcia prowadzi specjalista w zakresie fizykoterapii. Ćwiczenia są dostosowane do wieku i możliwości uczestników. Cieszą się one dużym zainteresowaniem. W 2017 r. korzystało z tej formy zajęć 9 osób, trzy razy w tygodniu. Uczestnicy zajęć ponoszą częściową odpłatność.

9.3. Inne zadania DDP na rzecz pomocy społecznej

- Zaopatrzenie chętnych osób w sprzęt gospodarstwa domowego oraz ubrania używane. Prowadzone są zbiórki takich rzeczy jak: odzież używana, pościel, sprzęt drobny do gospodarstwa. Prowadzony jest rejestr przedmiotów większych , takich jak meble, pralki, lodówki. Osoby zainteresowane oddaniem lub wzięciem tych przedmiotów są ze sobą kontaktowane.

Sprzęt oraz meble otrzymało 20 rodziny, w tym 2 rodziny zostały wyposażone od podstaw, całkowicie. Odzież otrzymało 56 rodzin.

9.4. Działanie na rzecz osób bezdomnych.

- Do zadań pracowników w DDP należy dbałość o wyposażenie noclegowni, utrzymanie czystości, zaopatrzenie w środki czystości, odzież. Zakupiono nowy sprzęt: pralko-suszarkę i lodówkę. Wymieniono baterie łazienkową i kuchenną.

Osoby bezdomne korzystają z posiłków sporządzonych w kuchni DDP.

W październiku 2016 roku otwarto ogrzewalnię dla osób bezdomnych, przy ul. Lipowej, która funkcjonuje już ponad rok. Przebywają tam osoby bezdomne potrzebujące schronienia. Pracownicy DDP dbają o wyposażenie tej placówki i środki czystości oraz odzież.

Lidzbark Warmiński dnia 12.02.2018r.

Na podstawie sprawozdań z poszczególnych działów, informację zbiorczą sporządziła